

ΕΡΕΥΝΑ
ΠΕΡΙ ΥΠΑΡΞΕΩΣ Ή ΜΗ ΔΕΔΙΚΑΣΜΕΝΟΥ
ΑΠΟ ΤΕΛΕΣΙΔΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ
ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ ΣΕ ΠΡΟΗΓΗΘΕΙΣΑ ΔΙΚΗ, ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΔΙΑΔΙΚΩΝ

Πριν από την εξέταση του νόμου βασίμου της αγωγής, πρέπει να εξετασθεί η ένσταση δεδικασμένου, την οποία προτείνει η εναγομένη, αφού η έλλειψη δεδικασμένου συνιστά διαδικαστική προϋπόθεση της δίκης και μάλιστα ληπτέα υπόψη και αυτεπαγγέλτως (ΚΠολΔ 332), ενώ η ύπαρξη δεδικασμένου καθιστά την αγωγή απορριπτέα (για τυπικούς λόγους) ως απαράδεκτη.

Προϋπόθεση για την ύπαρξη δεδικασμένου είναι, κατά την ΚΠολΔ 324, η επίδικη διαφορά να αφορά την ίδια ιστορική και νομική αιτία με εκείνη της προηγούμενης δίκης. Στις προηγούμενες όμως διαιτητικές αποφάσεις (αριθ. 30/1992, 1/1993 και 4/1995), που κατά την εναγομένη παράγουν δεδικασμένο, κρίθηκε αγωγή αποζημίωσης λόγω ενδοσυμβατικής και αδικοπρακτικής ευθύνης (ΑΚ 340 επ., 383 επ., 914 επ.), ενώ στην παρούσα δίκη άγεται προς κρίση αγωγή όχι αποζημίωσης, αλλά αναπροσαρμογής του εργολαβικού ανταλλάγματος δυνάμει της ΑΚ 288 (βλ. σελ. 4 επ. αγωγής).

Η ιστορική αιτία, που συνιστά την ελάχισσωνα πρόταση του δικανικού συλλογισμού, περιλαμβάνει τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία «θεμελιώνουν σύμφωνα με τον νόμο την αγωγή» (ΚΠολΔ 216 § 1α). Πρόκειται δηλαδή για τα πραγματικά περιστατικά που χρειάζονται για να υπαχθούν στον εφαρμοστέο κανόνα δικαίου, ώστε να επέλθει η έννομη συνέπεια την οποία ζητεί με το αίτημα της αγωγής του ο ενάγων. Μόνο αυτά τα περιστατικά συνιστούν την κρίσιμη ιστορική αιτία. Τα τυχόν διηγηματικώς ιστορούμενα στην αγωγή επιπλέον πραγματικά περιστατικά (π.χ. προς διαλεύκανση του ιστορικού ή

έστω, καθ' υπερβολήν) δεν είναι κρίσιμα για την έννοια της ιστορικής αιτίας, αφού δεν χρειάζονται για τη «θεμελίωση» της αγωγής.

Στην υπό κρίση διαφορά, τα αναγκαία πραγματικά περιστατικά για τη θεμελίωση της πρώτης αγωγής, ήταν εκείνα δυνάμει των οποίων στοιχειοθετείται παρανομία (είτε αυτοτελώς είτε με την έννοια της αθέτησης συμβατικών υποχρεώσεων) και υπαιτιότητα (στην ενδοσυμβατική ευθύνη τεκμαιρόμενη), ανεξάρτητα από το αν τα περιστατικά αυτά συγχρόνως παραβιάζουν τις αρχές της καλής πίστης, ενώ περιστατικά που παραβιάζουν αυτές τις αρχές και θεμελιώνουν τη δεύτερη αγωγή δεν είναι κατ' ανάγκην παράνομες ή υπαίτιες συμπεριφορές. Αν μνημονεύονται οι τελευταίες στη δεύτερη αγωγή ή τα πρώτα στην πρώτη αγωγή, πάντως δεν είναι κρίσιμα για τη θεμελίωση των αγωγών αυτών. Αλλά ακόμη και τυχόν διεύρυνση της ιστορικής αιτίας, ώστε να περιλαμβάνει και τα διηγηματικώς αναφερόμενα, και πάλι δεν θα δημιουργούσε δεδικασμένο, αφού ρητά η ΚΠολΔ 324 απαιτεί ταυτότητα και της νομικής αιτίας, δηλαδή της νομικής βάσης στην οποία στηρίχθηκε η απόφαση για τη διάγνωση της έννομης σχέσης και τη συναγωγή του συμπεράσματος του δικανικού συλλογισμού της.

Η νομική αιτία, που συνιστά τη μείζονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού, αντιστοιχεί με την παραπάνω στενότερη (και ορθότερη για την έννοια του δεδικασμένου) έννοια της ιστορικής αιτίας. Στην πρώτη δίκη, τη νομική αιτία συνιστούσαν οι κανόνες που προβλέπουν αποζημίωση για καθυστέρηση και εν γένει μη εκπλήρωση παρεπόμενων υποχρεώσεων της εναγομένης καθώς και για παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά της, ενώ στην υπό κρίση αγωγή νομική αιτία είναι οι επιταγές της καλής πίστης, στο μέτρο που επιβάλλουν (κατά την ΑΚ 288) αναπροσαρμογή του εργολαβικού ανταλλάγματος. Αν τα ιστορούμενα πραγματικά περιστατικά μπορούν να υπαχθούν σε περισσότερους κανόνες δικαίου, καθένας από τους κανόνες αυτούς δεν είναι κρίσιμος για τον προσδιορισμό του αντικειμένου της δίκης. Ενώ όμως τα όρια του αντικειμένου της δίκης προσδιορίζονται έτσι ευρύτερα, δηλαδή μόνο από την ιστορική βάση και το αίτημα της αγωγής (ΚΠολΔ 216), με συνέπεια την πλήρη εφαρμογή, κατά την εξέταση της αγωγής, του δόγματος «*iura novit curia*», αντιθέτως, το αντικείμενο του δεδικασμένου προσδιορίζεται κατά την ΚΠολΔ 324 στενότερα με την προσθήκη και της νομικής αιτίας ως στοιχείου προσδιορισμού του. Ο

νομοθέτης επέλεξε τη δυνατότητα επαναφοράς του ίδιου αντικειμένου της δίκης σε νέα δίκη, για να κριθεί το αντικείμενο αυτό και υπό την παραβλεφθείσα (καλώς ή κακώς) νομική άποψη, αποδεχόμενος, για το σκοπό αυτό, υποχώρηση του δόγματος «*iura novit curia*». Τούτο φυσικά ισχύει πολύ περισσότερο, όταν η έννομη συνέπεια της παραβλεφθείσας νομικής βάσης δεν περιλαμβάνονταν στο αίτημα της πρώτης αγωγής, οπότε ούτε ταυτότητα επίδικου αντικειμένου υπάρχει, όπως πράγματι συμβαίνει στην προκείμενη υπόθεση, αφού στην πρώτη δίκη δεν περιλαμβάνονταν αίτημα αναπροσαρμογής του εργολαβικού ανταλλάγματος. Και με την ΟλομΑΠ 967/1973¹, κρίθηκε ότι «το δεδικασμένον εξ αποφάσεως απορριψάσης λόγω παραγραφής την μίαν των σχετικών αγωγών δεν ισχύει δια την ετέραν».

Για τους λόγους αυτούς η ένσταση δεδικασμένου είναι απορριπτή.

¹ EEN 41, 389 και ΝοΒ 22,505.